

Värdegrundsarbetet i Stockholms Äldreboende AB

Stockholms Äldreboende driver på entreprenad två äldreboenden på Norrmalm i Stockholms stad; Sabbatsbergsbyn (106 boende) sedan 15 september 2008 och Riddargården (45 boende) samt Klockhusets dagverksamhet sedan 1 november 2009. I denna rapport beskrivs hur värdegrundsarbetet har bedrivits sedan starten och hur det nu bedrivs på dessa enheter.

1. Värdegrundsarbetet under åren 2009-2012

Ett långsiktigt, systematiskt värdegrundsarbete

Vi har sedan starten arbetat långsiktigt för att utveckla både strukturen och kulturen i företaget. Arbetet med *strukturen* handlar om hur vi arbetar när vi sätter mål, planerar, genomför, följer upp och förbättrar verksamhetens kvalitet, vilka system vi använder samt hur ansvaret för verksamhetens olika processer är fördelat i organisationen.

Arbetet med *kulturen* handlar om de värderingar och förhållningssätt som vi vill ska präglade verksamheten. Värderingarna kommer till uttryck bland annat i vår verksamhetsidé och värdegrund samt i Eden-filosofin, som vi inspirerats av.

Vår verksamhetsidé

Vi ger dig som äldre en värdig äldreomsorg av hög kvalitet, där Du så långt möjligt får behålla dina vanor och vara den Du är, göra det Du vill, på det sätt Du kan och vill. Vi ger dig ett boende som Du kan uppleva som tryggt, hemlikt och trivsamt och där Du har goda möjligheter till social gemenskap och stimulerande aktivitet i en vacker och inbjudande miljö.

Kommentar: Kärnan i verksamhetsidén – att man som gammal ska få vara den man är och göra det man vill och kan – överensstämmer väl med den Nationella värdegrunden för äldreomsorgen och Stockholms stads värdeord: självbestämmande, individualisering och valfrihet.

Vår värdegrund

Ledningen för Stockholms Äldreboende fastställde tidigt företagets värdegrund med ledning av Värdegrundsutredningens förslag i utredningen *Värdigt liv i äldreomsorgen*, SOU 2008:5:

Äldre människor ska, så långt det är möjligt, kunna leva utifrån sin identitet och personlighet. Verksamheten ska inriktas på att den äldre får leva ett *värdigt liv och känna välbefinnande*. Till ett värdigt liv med välbefinnande hör:

- respekt för alla människors lika värde; ingen får bli diskriminerad på grund av språk, etnicitet, kultur, sexuell läggning eller religion
- integritet, såsom rätt till ett privatliv och kroppslig integritet
- möjlighet att upprätthålla sitt självbestämmande
- individanpassning och delaktighet i beslut och insatser
- insatser av god kvalitet
- att den äldre och dennes närstående ges ett gott bemötande
- att den äldre känner trygghet och meningsfullhet

Kommentar: Som framgår hade vi från början, utöver satserna i den nationella värdegrunden, även en sats om *alla människors lika värde* (första satsen).

Två enheter – två utvecklingslinjer

I Sabbatsbergsbyn inleddes värdegrundsarbetet med utgångspunkt från den ovan beskrivna värdegrunden. På vår andra enhet, Riddargården, har värdegrundsarbetet följt en annan linje. Där hade ett arbete med att implementera den så kallade Eden- filosofin (se nedan) just inletts då Stockholms Äldreboende tog över driften från staden i november 2009. Och eftersom Edens principer överensstämmer bra med Stockholms Äldreboendes värdegrund bestämde vi att Eden- arbetet skulle få fortsätta ostört under några år för att senare sammanlänkas med Sabbatsbergsbyns värdegrundsarbete.

Sabbatsbergsbyn

Värdegrundsarbetet i Sabbatsbergsbyn inleddes 2009 i företagets ledningsgrupp. Där analyserades företagets verksamhetsidé och värdegrund i syfte att hitta några få nyckelord, som tillsammans kunde fånga det vår verksamhet ska kännetecknas av. I första hand med tanke på de vi är till för, d v s våra boende, men också med hänsyn till våra medarbetare. Vi ville hitta tre, högst fyra ord som är lätta att kommunicera och samtidigt kan fungera som katalysatorer i verksamheten. D v s ord som kan rymma andemeningen i vår värdegrund och verksamhetsidé. Vi bestämde oss för Trygghet, Glädje, Egna val och Välbefinnande.

Med dessa ledstjärnor som grund inleddes arbetet med att utveckla ett värderingsstyrt arbetssätt i Sabbatsbergsbyn. En värderingsgrupp har varit motor i arbetet och har bl. a genomfört en serie ”miniseminarier” där all personal har deltagit, våning för våning. På dessa seminarier har medarbetarna fått möjligheter att reflektera över värdeordens innebörd och vikt och hur värdeorden kan användas i det dagliga arbetet och inspirera till arbetssätt och insatser som förbättrar de boendes livskvalitet och välbefinnande.

Värdeorden har använts praktiskt i välkomstsamtal och vid planeringen av insatser i genomförandeplanen.

Riddargården

Riddargårdens värdegrundsarbete har sedan starten 2009 koncentrerats till att utveckla arbets- och förhållningssätt med ledning av Eden-filosofin. All personal har fått utbildning i Edenfilosofin samt deltagit i workshops under ledning av extern konsult från *Eden Alternative Sverige*. Ett tiotal medarbetare från Riddargården har också besökt Eden- äldreboenden i Danmark. Arbetet har resulterat i att Eden-alternativet nu är implementerat på Riddargården i form av en stadigvarande utvecklingsprocess i linje med Edens principer.

Eden är en livsbejakande verksamhetsfilosofi, där värme, glädje, optimism, generositet och tillit samt livslångt lärande och utveckling är viktiga beståndsdelar.

Edenfilosofin utgår från erfarenheten att *ensamhet*, *hjälplöshet* och *tristess* utgör den största delen av lidandet hos våra äldre. Vidare att ”motgiftet” för dessa lidanden är att:

- ge den boende möjligheten att odla relationer
- skapa mer av variation och spontanitet i den boendes vardag
- ge den boende större möjlighet att påverka sin vardag
- erbjuda en miljö och verksamhet som gör att den boende får möjlighet att både ge och ta emot omsorg. Att själv få ge omsorg ger möjligheter att känna meningsfullhet. En boendemiljö rik på blommor och andra växter och där det finns hund, katt och andra husdjur ger många tillfällen för de boende att ge omsorg.

2. Värdegrundsarbetet under 2013

Som beskrivs ovan har värdegrundsarbetet tillåtit följa två utvecklingslinjer, för att inte störa redan påbörjade värdegrundsarbeten med bra intentioner. Samtidigt har det funnits en ambition att länka samman Sabbatsbergsbyns och Riddargårdens värdegrundsarbete till en gemensam utvecklingsprocess med utgångspunkt från den nationella värdegrunden. Ett arbete som vi önskat inleda redan under 2012, men som vi valde att skjuta upp på grund av Riddargårdens evakuering till Råcksta under 2013.

Vissa förberedande aktiviteter genomfördes dock under hösten 2012, då vi inledde ett mer systematiskt arbete med att utveckla *delaktigheten, dialogen och samarbetet* på arbetsplatsen, med hjälp av arbetsmaterialet *FAS Arbetsliv* – en samling dialogstödjande övningar för chefer och medarbetare. (FAS står för Förnyelse, Arbetsmiljö och Samverkan. Det är ett avtal mellan SKL och centrala fackliga organisationer). Övningarna har använts vid planeringsdagar under 2012, där all omvårdnadspersonal och HSL-personal i Sabbatsbergsbyn och på Riddargården deltagit.

I november 2013 genomförde Sabbatsbergsbyn under en halvdag övningar med all omvårdnads- och HSL- personal där FAS-materialet kopplades till arbetet med den nationella värdegrunden. Övningarna leddes av enhetscheferna, som själva genomgått socialstyrelsens värdegrundsutbildning. Utifrån den nationella värdegrunden fick medarbetarna reflektera över vad *integritet, självbestämmande, bra bemötande och insatser av god kvalitet* innebär för den boende och hur våra egna värdeord trygghet, egna val, glädje och välbefinnande kopplar till dessa ord och till den nationella värdegrunden. Dessa frågor diskuterades i små och stora grupper. Riddargårdens personal deltog inte i dessa övningar utan var fullt upptagna med återflytten till Norrtullsgatan.

Under 2013 har enhetscheferna gått Socialstyrelsens utbildning *Att leda arbetet utifrån den nationella värdegrunden för äldreomsorgen*, inom ramen för Socialstyrelsens nationella ledarskapsutbildning för äldreomsorgen. Vidare har 6 medarbetare gått den av Stockholms stad och Karolinska Institutet arrangerade högskoleutbildningen för värdegrundsledare (7,5 poäng).

3. Värdegrundsarbetet under 2014

Utveckling av en gemensam värdegrund för Sabbatsbergsbyn och Riddargården

Den nationella värdegrunden och Socialstyrelsens webbutbildning har varit den naturliga utgångspunkten för arbetet att smälta samman Sabbatsbergsbyns och Riddargårdens värdegrundsarbete.

Förutom det självklara, att arbeta med reflektion och samtal kring den nationella värdegrunden har vi haft ambitionen att även reflektera och samtala om följande frågor:

1. Hur kopplar vi Eden-filosofin och Riddargårdens erfarenheter till den nationella värdegrunden och det fortsatta värdegrundsarbetet?
2. Hur kan Sabbatsbergsbyns erfarenheter av arbetet med värdeorden berika det fortsatta värdegrundsarbetet?
3. Hur kan vi ta till vara och smälta samman det bästa ur två organisationskulturer med den nationella värdegrunden och stadens värdeord, med syftet att ge våra boende ett värdigt liv med välbefinnande?

Hur arbetet med ovanstående frågor lagts upp och vad som hitintills gjorts sammanfattas i det följande.

Genomförda och planerade aktiviteter under 2014

januari

Nya värdeord - Ledningsgruppen och två värdegrundsledare går igenom den nationella värdegrunden för äldreomsorgen, med stöd av Socialstyrelsens webb-utbildning, för att se hur den överensstämmer med Eden-filosofin och Stockholms Äldreboendes värdeord (trygghet, egna val, glädje och välbefinnande) samt vår verksamhetsidé och strategi för ett värdigt liv med välbefinnande. Vår ambition var nu som tidigare att hålla nere antalet värdeord, d v s sammanfatta (komprimera) dessa för att underlätta tillämpningen i det dagliga arbetet. Genomgången resulterade i ett beslut om fyra nya eller nygamla värdeord:

- gott bemötande
- självbestämmande
- trygghet
- meningsfullhet

Dessa värdeord täcker på ett bra sätt in nyckelorden i den nationella värdegrunden och även Stockholms stads tre värdeord. De överensstämmer också väl med Stockholms Äldreboendes verksamhetsidé och strategi för ett värdigt liv med välbefinnande.
(se tabblån sid 6)

20 värdegrundscoacher – Ledningsgruppen utser 20 medarbetare till interna värdegrundscoacher samt planerar in en heldagskonferens för intern utbildning av coacherna samt för och planering av det fortsatta värdegrundsarbets uppläggning.

februari

Heldagskonferens med ledningsgruppen och 20 värdegrundscoacher. – Konferensens syfte var att lägga grunden för vårt fortsatta värdegrundsarbete, där den nationella värdegrunden och Eden-filosofin är den gemensam utgångspunkt för Sabbatsbergsbyn och Riddargården. Genomfört program:

- Genomgång av den nationella värdegrunden och Socialstyrelsens webbutbildning.
- Grupparbete 1: Hur har vi arbetat hitintills, med värdeorden och Eden?
- Nya värdeord.
- Hur kopplar våra nya värdeord och övriga policyer till den nationella värdegrunden.
- Genomgång av vår strategi för en värdig äldreomsorg med välbefinnande.
- Grupparbete 2: Hur kan de nya värdeorden användas i det dagliga arbetet.
- Grupparbete 3: Hur arbetar vi vidare på hemmaplan med den nationella värdegrunden, våra värdeord och Eden?

Vid konferensen framfördes förslaget att alla medarbetare borde få samma genomgång som värdegrundscoacherna innan sommaren, som en förberedelse för höstens heldager, vilket också beslutades.

april

Halvdagskonferens för värdegrundsscoacherna och ledningsgruppen. – Under denna halvdag gick vi igenom:

- Erfarenheter av webb-utbildningen; hur kan den användas i det fortsatta arbetet?
- Värdegrundsscoachernas roll och arbetssätt på enheterna/avdelningarna.
- Program för halvdagarna med all personal den 23 maj och 13 juni och för heldagarna den 17 och 19 september samt värdegrundsscoachernas roll på dessa konferenser.

maj-juni

Halvdagskonferens för all personal – uppdelat på två dagar, 23 maj respektive 13 juni. Konferensens syfte var att lägga grunden för vårt fortsatta värdegrundsarbete, där den nationella värdegrunden och Eden-filosofin är den gemensam utgångspunkt för Sabbatsbergsbyn och Riddargården. Genomfört program:

- Genomgång av den nationella värdegrunden och Socialstyrelsens webbutbildning.
- Kortfilm med Gladys Wilson and Naomi Feil.
- Genomgång av hur den nationella värdegrunden och stadens värdeord kopplar till vår verksamhetsidé, våra nya värdeord och Eden-filosofin.
- Rutiner för det fortsatta värdegrundsarbetet och coachernas roll.
- Mall för självskattnings av hur värdegrundsarbetet fortskrider.
- Innehåll och uppläggning av höstens heldagar tillsammans med alla medarbetare.
- Grupparbete och diskussion kring ovanstående punkter och hur webbutbildningen kan genomföras praktiskt innan höstens heldagskonferenser.
- Konferensen avslutades med en räkkryssning.

juni – september

Webbutbildning - All personal genomför Socialstyrelsens webbutbildning.

Heldagskonferens för all personal - uppdelat på två dagar den 17 respektive 24 september på Fjärderholmarna. Genomfört program:

- Våra nya värdeord: innebörd och användning i det dagliga arbetet (grupparbete).
- Etiska dilemman: Exempel ur Socialstyrelsens Etikbox (Grupparbete och diskussion).
- Vad krävs för att vi alla ska trivas och må bra på jobbet? (Grupparbete och diskussion).
- Lagkamp med prisutdelning.
- Middag.

En bland flera erfarenheter av konferensen är att möjligheten att få diskutera etiska dilemman är mycket uppskattad bland personalen.

Plan för fortsatt arbete

Fortsatt arbete på hemmaplan med diskussion om etiska dilemman utifrån våra värdeord, aktuella händelser och Socialstyrelsens etiska dilemman, från korten i Etikboxen och på Socialstyrelsens hemsida. De ca 20 värdegrundsscoacherna kommer här att fungera som motorer och stöd för personalen på avdelningarna i detta arbete. Värdegrundsscoacherna kommer som grupp att få stöd från ledningsgruppen och ha återkommande möten om hur arbetet med värdegrundsprocessen ska drivas vidare, vilka hjälpmedel som behövs etc. Alla avdelningar har fått Etikboxen (Etikboxen är utgiven av STQM Management AB) samt Socialstyrelsens kompendium Äldreomsorgens nationella värdegrund – ett vägledningsmaterial.

Den nationella värdegrunden och hur den kopplar till Stockholms Äldreboendes värdeord, verksamhetsidé och strategi för ett värdigt liv med välbefinnande

Den Nationella värdegrundens nyckelord	Våra värdeord	Vår verksamhetsidé	Vår strategi för ett värdigt liv med välbefinnande (exempel på innehåll)
Självbestämmande, individanpassning och delaktighet (Stockholms stad har självbestämmande, valfrihet och individualisering)	Självbestämmande	Du får vara den Du är, göra det Du vill, på det sätt Du kan och vill.	Vi är lyhörda för den boendes önskemål, behov & synpunkter. Vi låter den boende bestämma (tider, kläder, mat, aktiviteter). Vi frågar om lov innan vi börjar med olika insatser. Vi berättar om det vi ska göra. Vi frågar oss: är det vi gör den boendes önskan eller vår egen.
Respekt för privatliv och personlig integritet	Gott bemötande	-	Vi bemöter den boende vänligt och med respekt. Vi ser oss som gäster i den boendes hem. Vi hjälper den boende med hygien på ett respektfullt sätt. Vi talar med och inte om den boende i den boendes närhet.
Trygghet	Trygghet	Vi ger dig ett boende som Du kan uppleva som tryggt, hemlikt och trivsamt.	Vi skapar en hemlik miljö. Vi har kompetent personal. Vi strävar efter kontinuitet. Alla boende har kontaktman. Vi har fungerande rutiner. Vi följer genomförandeplanen.
Meningsfullhet och sammanhang	Meningsfullhet	Vi ger Dig goda möjligheter till social gemenskap och stimulerande aktivitet i en vacker och inbjudande miljö.	Vi utgår från det friska. Vi sätter utevistelse i fokus. Vi odlar relationer. Vi fångar stunden. Vi har husdjur o växter. Vi erbjuder många aktiviteter. Vi talar om OSS och VI. Vi Bjuda in närstående.
Insatser av god kvalitet	<i>Strategin för Stockholms äldreboende är uthålligt, systematiskt kvalitetsarbete med ständiga förbättringar inom verksamhetens alla områden. Vi eftersträvar kvalitet i varje led, i varje situation, i varje relation. Vi vill kunna känna oss stolta över den vård och omsorg samt den miljö vi ger våra boende.</i>		